

"National Mission for Safety of Women" अंतर्गत महिला व बालक अंतर्भूत असलेली बलात्कार व पॉक्सो (POCSO) कायद्यांतर्गतची प्रलंबित प्रकरणे चालवून त्वरीत निकाली काढण्यासाठी राज्यात स्थापन करण्यात आलेल्या १३८ विशेष जलदगती न्यायालयांपैकी तूर्त सद्यस्थितीत कार्यरत असलेल्या २४ न्यायालयांना दि.३१.०३.२०२३ पर्यंत मुदतवाढ देणेबाबत..

**महाराष्ट्र शासन
विधि व न्याय विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: जगन्या १४१९/५/प्र.क्र.४/का- नऊ

मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२,

दिनांक:- २९ जून, २०२१.

- वाचा :**
१. केंद्र शासनाचे पत्र क्र. D.O. No.१५०११/१४/२०१८-JUS-II, न्याय विभाग, विधि व न्याय मंत्रालय, नवी दिल्ली दि.०५.०९.२०१९.
 २. मा. उच्च न्यायालयाचे पत्र क्र. B(W)A-२१०८ of २०१९/३३९/५८२८ दि.१५.०२.२०२०.
 ३. विधि व न्याय विभाग शासन निर्णय समक्रमांक दि.०४.०३.२०२०
 ४. केंद्र शासनाचे पत्र क्र. D.O. No.१५०११/१४/२०१८-JUS-II, न्याय विभाग, विधि व न्याय मंत्रालय, नवी दिल्ली दि.०४.०६.२०२१

प्रस्तावना :

महिलांवरील बलात्कार व सामुहीक बलात्काराच्या प्रकरणात देशभरात वाढ होत आहे. सदर बाबीचे गांभीर्य विचारात घेता, केंद्र शासनाने "National Mission for Safety of Women" अंतर्गत महिला व बालक अंतर्भूत असलेली बलात्कार व पॉक्सो कायद्यांतर्गतची प्रलंबित प्रकरणे चालवून त्वरीत निकाली काढण्यासाठी विशेष जलदगती न्यायालये स्थापनेबाबतची तरतूद केली आहे. त्यानुसार, राज्यात १३८ विशेष जलदगती न्यायालये (FTSCs) स्थापन करण्याचे प्रस्तावित करण्यात आले होते. यानुषंगाने संदर्भ क्र. २ येथील मा. उच्च न्यायालयाच्या प्रस्तावास अनुसरून, संदर्भ क्र. ३ येथील शासन निर्णयान्वये, "National Mission for Safety of Women" अंतर्गत महिला व बालक अंतर्भूत असलेली बलात्कार व पॉक्सो (POCSO) कायद्यांतर्गतची प्रलंबित प्रकरणे चालवून त्वरीत निकाली काढण्यासाठी महाराष्ट्र राज्यात १ वर्षाच्या कालावधीकरीता १३८ विशेष जलदगती न्यायालये (FTSCs) स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर १३८ विशेष जलदगती न्यायालयांमध्ये ३० अनन्य विशेष पॉक्सो न्यायालयांचा समावेश आहे.

सदर न्यायालयांचा ०१ वर्षाचा कालावधी संपुष्टात आल्याने, त्यांना मुदतवाढ देण्याबाबत केंद्र शासनाचे मार्गदर्शन मागविण्यात आले होते. केंद्र शासनाच्या Expenditure Finance Committee (EFC) च्या दि.१२.०४.२०२१ रोजीच्या बैठकीमध्ये सदर योजनेस वित्तीय वर्ष २०२१-२२ व २०२२-२३ या दोन वित्तीय वर्षांकरिता मुदतवाढ देण्याबाबत कार्यवाही झाली आहे. यानुषंगाने, सदर योजना व योजनांतर्गत न्यायालयांना मुदतवाढ देण्याची विनंती नियोजन विभाग व वित्त विभागास करण्यात आली असता, नियोजन विभाग व वित्त विभागाने सदर योजनेस वित्तीय वर्ष २०२१-२२ व २०२२-२३ या दोन वित्तीय वर्षांकरिता मुदतवाढ देण्यास सहमती दिली आहे. तथापि, वित्त विभागाने तूर्त सद्यस्थितीत कार्यरत असलेल्या २४ न्यायालयांना दि.३१.०३.२०२३ पर्यंत मुदतवाढ देण्यास मान्यता दिली असून, उर्वरित न्यायालये कार्यान्वित करण्यापूर्वी वित्त विभागाची संमती घेण्यात यावी, असे अभिप्राय दिले आहेत. यानुषंगाने, सदर योजने अंतर्गत कार्यरत न्यायालयांना दि.३१.०३.२०२३ पर्यंत (वित्तीय वर्ष २०२१-२२ व २०२२-२३ या दोन वित्तीय वर्षांकरिता) मुदतवाढ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

केंद्र शासनाच्या "National Mission for Safety of Women" अंतर्गत योजनेनुसार महिला व बालक अंतर्भूत असलेली बलात्कार व पॉक्सो (POCSO) कायद्यांतर्गतची प्रलंबित प्रकरणे चालवून त्वरीत निकाली काढण्याकरीता राज्यात स्थापन करण्यात आलेल्या १३८ विशेष जलदगती न्यायालयापैकी तूर्त सद्यस्थितीत कार्यरत असलेल्या २४ न्यायालयांना (परिशिष्ट - अ) दि.३१.०३.२०२३ पर्यंत (वित्तीय वर्ष २०२१-२२ व २०२२-२३ या दोन वित्तीय वर्षांकरीता) मुदतवाढ देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर मान्यता केंद्र शासनाच्या Expenditure Finance Committee (EFC) च्या दि.१२.०४.२०२१ रोजीच्या बैठकीमधील कार्यवाहीस अनुसरून व केंद्र शासनाच्या मान्यतेच्या अधीन राहून देण्यात आहे.

३. संदर्भ क्र. ३ येथील शासन निर्णयातील अटीच्या अधीन राहून, उपरोक्त न्यायालयांकरीता आवश्यक तात्पुरत्या पदांना दि.३१.०३.२०२३ पर्यंत मुदतवाढ देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

४. याप्रित्यर्थ होणारा खर्च "मागणी क्र. जे-१, २०१४- न्यायदान, १०२- उच्च न्यायालये, १४- महिलांच्या सुरक्षिततेसाठी राष्ट्रीय उपक्रम अंतर्गत विशेष न्यायालयाची स्थापना,(१४)(०१) महिला व बालक अंतर्भूत प्रकरणे त्वरीत निकालात काढण्यासाठी विशेष न्यायालयाची स्थापना (कार्यक्रमांतर्गत) (दत्तमत) (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (२०१४ ०६६४)" व (१४)(०२) महिला व बालक अंतर्भूत प्रकरणे त्वरीत निकालात काढण्यासाठी विशेष न्यायालयाची स्थापना (कार्यक्रमांतर्गत) (दत्तमत) (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (२०१४ ०६७३)" या लेखाशीर्षाखाली भागविण्यात येईल.

५. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. अनौसं १३५/१४४३ दि.२८.०६.२०२१ तसेच वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ अन्नौ.सं.क्र.५९५/२०२१/व्यय-५ दि.२८.०६.२०२१ अन्वये मिळालेल्या मान्यतेनुसार व शासन निर्णय क्र. विअप्र २०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम-भाग-२, दि.१७.०४.२०१५ (वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८) भाग पहिला, उपविभाग-तीन, अनुक्रमांक ४, नियम क्र. २७(२)(ब) अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०२१०६२९१८२०३४२२१२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(आनंद भारत होडावडेकर)

उप विधि सल्लागार-नि-उप सचिव

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे स्वीय सहायक ,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा. विरोधी पक्ष नेता विधान सभा /विधान परिषद यांचे स्वीय सहायक,मंत्रालय, मुंबई,
४. मा. महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई,
५. मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
६. सर्व प्रमुख न्यायाधीश, जिल्हा व सत्र न्यायालये,
७. प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा / मूळ शाखा), मुंबई,

८. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, नागपूर, औरंगाबाद खंडपीठ,
९. संचालक, अभियोग संचालनालय, मुंबई,
१०. सह संचालक, न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, उत्तन/नागपूर,
११. सदस्य सचिव, विधि सेवा प्राधिकरण, मुंबई,
१२. महालेखापाल- एक (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), मुंबई,
१३. महालेखापाल- दोन (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), नागपूर,
१४. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
१५. निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
१६. वित्त विभाग, व्यय-५/ अर्थ-११/आपुक,
१८. विधि व न्याय विभागातील सर्व कार्यासने,
१९. निवड नस्ती.

परिशिष्ट-अ

केंद्र शासनाच्या "National Mission for Safety of Women" अंतर्गत योजनेनुसार राज्यात स्थापन करण्यात आलेल्या १३८ विशेष जलदगती न्यायालयापैकी सद्यस्थितीत कार्यरत असलेल्या २४ न्यायालयांचा तपशील

अ.क्र.	जिल्हा	न्यायालयाचे ठिकाण	न्यायालयांची संख्या		
			अनन्य पॉक्सो न्यायालय	विशेष जलदगती न्यायालय	एकूण संख्या
१	ठाणे	ठाणे	१	-	१
२	पुणे	पुणे	१	-	१
३	अमरावती	अमरावती	१	१	१
४	औरंगाबाद	औरंगाबाद	१	-	१
५	वर्धा	वर्धा	१	-	१
६	नाशिक	नाशिक	१	-	१
७	अकोला	अकोला	१	-	१
८	सातारा	सातारा	१	१	३
		कराड	-	१	
९	जालना	जालना	१	-	१
१०	लातूर	लातूर	१	-	१
११	अहमदनगर	अहमदनगर	१	-	१
१२	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	१	-	१
१३	कोल्हापूर	कोल्हापूर	१	-	१
१४	नांदेड	नांदेड	१	-	१
१५	परभणी	परभणी	१	-	१
१६	सांगली	सांगली	१	-	१
१७	रायगड-अलिबाग	रायगड-अलिबाग	१	-	१
१८	रत्नागिरी	रत्नागिरी	१	-	१
१९	चंद्रपूर	चंद्रपूर	१	-	१
२०	गोंदिया	गोंदिया	१	-	१
२१	यवतमाळ	यवतमाळ	१	-	१
एकूण			२१	०३	२४